

Сова Юлія
викладач
Волинський технікум НУХТ
м. Луцьк

ПЕРСПЕКТИВИ ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ

Як показує практика, з кожним днем інтелектуальні цінності починають займати вагому частку у процесі виробництва товарів і надання послуг. Тому науковці все більше уваги приділяють управлінню даними активами.

У зв'язку із цим в науці та практиці все частіше зустрічаються дискусії щодо встановлення сутності інтелектуального капіталу, його структури та оцінки. Проте нас цікавить досліджувана категорія з точки зору її облікового відображення.

Як відомо, до складу інтелектуального капіталу можна віднести лише ті цінності, що належать підприємству в даний момент часу і використання яких приносить економічні вигоди суб'єкту господарювання. У вітчизняній системі обліку відображення інтелектуального капіталу в звітності підприємства здійснюється згідно ПСБО 8 «Нематеріальні активи». Згідно цього положення підприємство може володіти наступними групами інтелектуальних цінностей:

- права на об'єкти промислової власності;
- права на об'єкти авторського та суміжних прав;
- права на знаки для товарів і послуг

На нашу думку, даний підхід має ряд недоліків, а саме:

1. Він враховує тільки юридично закріплені права, тоді як самі об'єкти інтелектуальної власності впливають на прибутковість підприємства. Це призводить до того, що в обліку не будуть відображені ті інтелектуальні цінності, право користування якими є невід'ємною частиною (наприклад, досвід працівників, бази даних клієнтів та ін.);

2. Визначення вартості об'єктів інтелектуального капіталу та економічних вигод від їх використання. Це означає, що має існувати активний ринок об'єктів даного виду капіталу та продукту, що створюється з його допомогою. Ми вважаємо, що це є некоректні вимоги для інтелектуальних активів, адже саме їх унікальність породжує їх цінність для підприємства.

Можемо зробити висновок, що вітчизняна система обліку охоплює лише частину об'єктів інтелектуального капіталу із загального кола, що є доступним суб'єктам господарювання.

Як вже згадувалось вище, особливістю інтелектуального капіталу є його унікальний склад та структура на кожному з підприємств. Тому розглянемо співвідношення елементів інтелектуального капіталу групам нематеріальних активів, наявних у фінансовому обліку (табл. 1).

Оскільки на даний момент відсутня єдина думка щодо складу інтелектуального капіталу, тому нами проаналізовано елементи інтелектуального капіталу запропоновані такими вченими як Брукінг Е., Кендюхов О.Е., Козирев А.Н., Рузімен М.К.

Таблиця 1

**Взаємоузгодженість між елементами інтелектуального капіталу та
складовими нематеріальних активів**

Елемент інтелектуального капіталу	Група нематеріальних активів	Можлива форма обліку
1	2	3
Промислова інтелектуальна власність	права користування об'єктами промислової власності	-
Товарні знаки, фірмові найменування	права користування знаками для товарів і послуг	-
Об'єкти авторського та суміжних прав	права користування об'єктами авторського та суміжних прав	-
Бази даних щодо досвіду роботи в даній сфері	-	в двох формах: 1) бази даних щодо конкретних партнерів, угод та ін.; 2) бази даних про носіїв корпоративно цінної інформації. Доповнюються аналітичним обліком щодо розмірів і темпів оновлення баз даних
Знання персоналу: професійні і загальні	-	комбінація кількісного і якісного обліку: моніторинг для визначення рівня освіти, досвіду, наявних знань, що не використовуються, необхідних окремим співробітникам знань
Репутація, торгівельні марки	виражена гудвілом, що утворюється по факту продажу фірми; в інших випадках не піддається бухгалтерському обліку	комбінація кількісного і якісного обліку через показники: кількість постійних клієнтів, додатковий прибуток, отриманий за рахунок доброї репутації, репутація фірми у суспільстві та ін.
Внутрішні та зовнішні особисті комунікації	-	комбінація кількісного і якісного обліку через показники: обсяги ділового листування; наявність/відсутність/обсяг неформальних контактів в колективі; наявність/відсутність особистих контактів в організаціях-партнерах
Прогресивність виробничих потужностей та методів роботи	-	кількісний облік: динаміка найважливіших виробничих показників обладнання у порівнянні з відповідним показником конкурентів

* Складено за джерелами [2, 3, 4]

На основі проведених досліджень, можна виділити вісім елементів інтелектуального капіталу, але тільки для чотирьох із них існує можливість

первісного відображення їх в обліку. Для всіх інших складових інтелектуального капіталу необхідно:

1) Визначити показники, які характеризують даний відповідний елемент інтелектуального капіталу

2) Розробити форму внутрішньої звітності, в якій будуть відображені необхідні складові інтелектуального капіталу за певний період

3 метою відображення інтелектуального капіталу в звітності пропонуємо групування інтелектуальних цінностей за наступними ознаками: за юридичною ознакою (захищені та незахищені), приналежність підприємству (власні та ті, якими підприємство розпоряджається, але не володіє), джерело утворення (персонал, клієнт, підприємство).

Отже, можемо зробити висновки про те, що на даний момент вітчизняна система бухгалтерського обліку інтелектуального капіталу охоплює лише частину його складових. Тому пропонуємо виділити вісім складових інтелектуального капіталу, згідно яких підприємства зможуть розробити деталізовану форму внутрішньої звітності, в якій будуть відображені показники, що характеризують кожну з складових досліджуваної категорії на певну дату.

Список використаних джерел

1. Брукинг Э. Интеллектуальный капитал / Э. Брукинг, Л. Н. Козачина. – Питер, 2001. – 288 с.

2. Кендюхов О.В. Интеллектуальный капитал предприятия: методология формирования механизма управления / О.В. Кендюхов. – Донецьк: ДонУЕП, 2006. – 307 с.

3. Козырев А.Н. Оценка интеллектуальной собственности и нематериальных активов / А.Н. Козырев [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.cfin.ru/fianalysis/value/intangibles_and_intel_1.shtml (дата звернення: 12.11.2013 р.).

4. Румизен М.К. Управление знаниями / М.К. Румизен. – Москва, Астрель, 2004. – 318 с.

